

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Evert Nijland over glas

Stigter, S.

Publication date

2019

Document Version

Final published version

Published in

KM : vakinformatie voor beeldende kunstenaars en restauratoren

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Stigter, S. (2019). Evert Nijland over glas. *KM : vakinformatie voor beeldende kunstenaars en restauratoren*, 112, 4-7. https://www.kunstenaarsmateriaal.nl/?km_artikelen=evert-nijland-over-glas

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

KM

Evert Nijland over glas
Glasziekte: crizzling & weeping
Toekomst in dialoog:
Joep van Lieshouts eerste Mobile Home
Glas en textiel: een heftige fuse
Glasstress in Venetië

Glas

SANNEKE STIGTER Sieraadontwerper Evert Nijland vertelt over glas, zijn fascinatie voor het materiaal, de uitdaging om ermee te werken en de dualiteit die het in zich draagt. Zesentwintig keer valt het woord 'spannend' en dat is ook precies wat hij zoekt in zijn ontwerpen en materiaalcombinaties. Daar gaat een lang proces van ontwikkeling en trial en error aan vooraf in een intensieve samenwerking met verschillende vakspecialisten waardoor bijzondere nieuwe materiaaltoepassingen ontstaan.

Aan tafel in zijn atelier op het WG-terrein in Amsterdam vertelt Nijland over zijn lievelingsmateriaal.¹ 'Glas is iets waar ik me heel goed in kan uitdrukken. Dat is zo gebleken door de tijd en dat is eigenlijk al twintig jaar zo. Daardoor ben ik inderdaad een van de weinige sieraadmakers die zo specifiek met glas werkt.' Wat hem zo fascineert is de dualiteit van het materiaal. 'Glas is eigenlijk non-materiaal. Het is transparant, het is er eigenlijk niet. Terwijl, de oorsprong is zand en soda - en dat is aarde, dus heel materieel. Die dualiteit is iets wat ik in mijn werk ook zoek.'

'Wat ik doe is contrasten samenbrengen: hard met zacht, licht en donker, mannelijk en vrouwelijk. Dat zit ook in dat materiaal, dus dat ik daartoe word aangetrokken is natuurlijk niet zo gek. En in de techniek, in de bewerking, is het vloeibaar omdat het verhit wordt en dan is het immaterieel.' Maar ook weer niet. 'Super direct kun je ingrijpen. Door je adem kun je er letterlijk leven inblazen. Dat vind ik ontzettend spannend. Ik houd van dingen die ergens uit willen groeien. Glas wil dat, dat zit in het materiaal. En natuurlijk, de transparantie en de reflectie van licht, dat is wel een van de belangrijkste redenen waarom ik het materiaal zo geweldig vind. Het is een soort liefde.'

— BOROSILICAATGLAS

Nijland gebruikt glas al sinds zijn afstuderen aan de Gerrit Rietveld Academie. 'Toen ben ik voor het eerst naar Edwin Dieperink gegaan. Hij was oorspronkelijk glasinstrumentmaker bij de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam en werkt voornamelijk met borosilicaatglas. Deze techniek is anders dan het klassieke glasblazen zoals bijvoorbeeld in Leerdam of Venetië wordt gebruikt. Daar wordt gewerkt met zachtglas (soda-kalkglas) en zijn de mogelijkheden van

Evert Nijland over glas

2, 3

kleurgebruik en volume veel groter. Met borosilicaatglas kun je heel gericht werken met een kleine vlam. Echt op de millimeter. Heel nauwkeurig op een glasaanzetbank. Deze doet niets anders dan de glasbuis vasthouden en ronddraaien. Omdat ik het combineer met andere materialen is deze techniek fantastisch voor mij. En de glassoort is lichter, dus draagbaarder.'

EDWIN DIEPERINK

Nijland benadrukt dat hij enorm schatplichtig is aan degenen met wie hij samenwerkt. 'Edwin is zo vertrouwd met het materiaal, zijn handen denken in glas. Ik heb er wel gevoel voor ontwikkeld omdat ik er al twintig jaar met mijn neus bovenop zit, maar hij voert altijd uit en ik ben er altijd bij. Ik kan zeggen "waarom doen we het niet zo?" Dus ik heb wel technisch inzicht, maar ik kan het niet zelf, want ik heb de virtuositeit en de kennis niet die Edwin heeft. Dat is prachtig. Het zit bijvoorbeeld in het aanvoelen van de benodigde sterkte van de vlam. Edwin – Ik zie het gewoon gebeuren – die draait door zijn jarenlange ervaring alleen maar op gevoel.' Nijland hecht hier grote waarde aan. Hij voegt toe: 'Die kennis en handvaardigheid is een groot kapitaal. Dat bouw je pas na jaren op.'² Vandaar de hechte samenwerking. 'Hij maakt de onderdelen en ik doe vervolgens de kleuringen, ik monteer, bevestig en combineer met andere materialen. Dus ik ben de ontwerper en Edwin die voert onderdelen uit.'

Hij benadrukt vervolgens: 'Het is bijna nooit dat ik iets maak alleen maar uit glas.' Nijland zoekt naar spannende combinaties of materiaaltoepassingen die inhoudelijk iets articuleren. Voor zijn serie Ornament (2012-13) gebruikte hij bijvoorbeeld antiek eikenhout uit een Franse koeienstal dat hij dan weer vormgeeft met een moderne lasersnijtechniek. De houten vorm fungeert als drager en omlijsting van glazen pegelvormen of bloemen (zie afb. 3). 'Het was heel moeilijk om die bloemen te maken. We hebben daar eindeloos aan gewerkt.' Hij legt het uit. 'Je hebt een buis, die blaas je voor een deel in het midden uit. Die snijd je door de helft, dan heb je een soort toeter-vorm. Die slinger je uit, maak je heet, dan draai je en dan opent die zich een beetje. Dan is er vervolgens in geknipt met een botte schaar, weer verhit en door de verhitte zakt het en dan is het gevormd.' Het daarbij aangebrachte granulaat op de blaadjes, 'dat slaat door de hitte anders uit. Ik heb ze deels gezandstraald en opnieuw in de vlam gaat het zandstralen een beetje weg, maar niet helemaal. Als je nou geluk hebt komt er zomaar een zweem bruin in het glas. Dat is heel mooi, heel ongrijpbaar. Het ligt heel subtiel.'

KERSTBAL

'Glas is heel tricky', geeft Nijland toe, 'omdat het al snel "mooi" is. De esthetische aantrekkelijkheid is tegelijk een valkuil, want ik wil geen werk maken dat alleen maar mooi en decoratief is. Daarom zet ik vaak iets schurends tegenover de verleidelijke eigenschappen van glas. Die probeer je onderuit te halen om er betekenis aan te kunnen geven.'³ 'Ik probeer het materiaal ook aan te tasten, en te tonen dat het ook een rauwe kant heeft.' Zo vertelt hij over de pegelvormen die hij op broches, in colliers en als oorbellen toepast: 'die verbinding komt voort uit een kerstbal. Dat vind ik dus een geweldig mooie verbinding tussen glas en metaal.' Maar om de kitscherigheid te bezweren, 'moeten die randen gebroken, die kartel ik af. Dan wordt het door Edwin rond gesmolten zodat het niet meer scherp is, maar het gaat er wel om dat het daar een beetje kapot is. Dus het is niet alleen maar mooi.'

Maar andersom kan ook. 'Die kerstbalverbindingen, dat zijn van die stomme standaarddingen. Dan denk ik, dat kan wel mooier.' Over de haak met winding waaraan de pegels hangen verklapt hij, 'dit zijn eigenlijk paperclips. De glimmende laag is er afgehaald en het is gezwart. Een paperclip is staal met genoeg veerkracht met die windingen zodat die spanning heeft. Die knijp je in en dat mag niet te strak, want dan staat die glaswand natuurlijk onder druk. Dat soort dingen vind ik spannend, hoe verbind je glas met andere materialen. Ik vind het fantastisch om die grens op te zoeken. Maar er moet een reden zijn, een noodzaak, dus dan groeit op een gegeven moment vorm gekoppeld aan mijn inhoud: inhoudelijk of beeldend, en tegelijkertijd praktisch.'

GLAS-IN-ZILVER

Uniek is de glas-in-zilver zetting die hij in 2014 samen met Dieperink heeft ontwikkeld. 'Dat glas flikkerde er natuurlijk eerst weer uit. Edwin zei: "nou dit lukt nooit", maar was bereid om met mij dit avontuur aan te gaan en al zijn virtuositeit en techniek in te zetten, zodat het uiteindelijk wel gelukt is. Hij vond het vreselijk dat het eerst mislukte. Maar ik dacht: dit is trial, dat geeft niet. Edwin heeft zoveel verschillende vlammen en technieken nu. Vlammen om bijvoorbeeld gloeiend heet aan te brengen, weg te trekken en dan heel voorzichtig rondom bij te werken.'⁴

Nijland verfijnt deze techniek verder in zijn nieuwste serie Cage (2018-19).⁵ 'Uit de zilveren kooi-vorm frees ik materiaal weg in de vorm van zo'n druppeltje. Die hol ik uit en dan zitten onder de huid tunnels. Dus het glas heeft grip. Je douwt het er heel heet in zodat het nog vloeibaar is als het in contact

komt met het materiaal. Als je dat niet goed doet dan is het al afgekoeld en dan wil het niet, dan valt het er weer uit.' Trots zegt hij over Dieperink: 'Dit kan hij dus nu gewoon. Het is fantastisch om te zien, ik zit daar echt met een smile. Het gaat gewoon whoom! En het zit vast. Precies de goeie hitte. Niet te heet, want dan verbrandt de boel, en niet te koud, want dan wil het niet.'

Zilver en borosilicaatglas reageren dus op dezelfde manier. 'Ze zetten even sterk uit als ze verhit worden, maar ze koelen ook in dezelfde gradatie af. Dat is waarom het kan. Nog leuker is dat het glas verkleurt op het moment dat het glas verhit wordt, want er komt zilverdamp vrij en dat maakt glas gelig. Pisgeel werd het! Ik dacht wat krijgen we nu? Dat gebeurt gewoon. Daarna hebben we dat ontwikkeld naar een soort amberkleur. Dat gaat dan nog eens in de oven. En weer in de oven en het wordt alsmaar bruiner. Dat heb ik gewoon ontdekt – per ongeluk.' Vervolgens past hij het bewust toe in Drops, kooi-vormige sieraden waarop glazen dauwdruppels parelen in verschillende kleuren amber (zie afb. 2).

GESTOLDE BEWEGING

Nijland vat samen: 'Wat ik mooi vind aan glas is het spirituele aspect van het ambivalente, dus die dubbele boodschap. De tegenstelling in een materiaal, dat vind ik eindeloos fascinerend. Dat het eigenlijk materie is, maar ook immaterieel. Die gestolde beweging, dat is iets wat ik ongelooflijk spannend vind. Dat zijn allemaal geblazen vormen waarvan je voelt: die zijn op een gegeven moment afgekoeld.' Hij wijst naar een glazen krul voor het laatste stuk uit Cage (zie afb. 4-5).⁶ 'Je ziet dat het getrokken is en dan afgekoeld. Die energie, die levenslust, dat is iets wat ik heel mooi vind aan het materiaal. Als je tegen de eigenschappen van het materiaal ingaat dan lukt het niet. Bijvoorbeeld op het moment dat je glas verhit, wil het aan de uiteinden altijd dikker worden. Op het moment dat je iets met die materiaaleigenschappen doet, bijvoorbeeld als je een bloem wilt maken, dan kom je dicht bij de essentie van een bloem.'

Als je probeert een bloem uit glas na te maken en het materiaal forceert, dan lukt het nooit. Dus je moet ergens voelen wat het materiaal wil en dat gaat vaak stap voor stap. Dat is wel iets wat ik geleerd heb met het materiaal: je moet er niet tegenin gaan.' ●

Noten

- 1 Stigter, Dr. S. (University of Amsterdam), Interview Evert Nijland. Amsterdam, 17 augustus 2019. DANS. <https://doi.org/10.17026/dans-zmk-7asd>. Voor dit artikel zijn sommige citaten iets aangepast, evenals de volgorde, met instemming en op voorstel van de geïnterviewde.
- 2 Nijlands toevoeging in een persoonlijke e-mail, 17 september 2019. Aanvullend: 'Edwin heeft een grote passie voor zijn vak en het materiaal glas, en ik heb een grote bewondering voor zijn beheersing van dit ambacht.'
- 3 Nijlands toevoeging, e-mail 17 september 2019.
- 4 Hoe Dieperink borosilicaatglas in zilver aanbrengt is mooi zichtbaar in een filmpje gemaakt in verband met het aan Nijland toegekende Stokroos Stipendium voor Eigentijds Zilver 2014, <https://youtu.be/ot-HINdJ4g4>.

- 5 Evert Nijland, Cage, Galerie Rob Koudijs, Amsterdam, 3 maart-14 april 2018, <http://www.galerierobkoudijs.nl/nl/exhibitions/archive/cage-383?page=3>; Gallery Loupe, Montclair NJ, USA, 24 september-2 oktober 2019, <https://galleryloupe.com/artists/Evert+Nijland>.
- 6 Voor de andere series zie <http://evertnijland.nl>, aangevuld met <http://evertnijland.com>, en Wardt Schrijver, Evert Nijland. Jewellery. Mercurius & Psyche. Stuttgart: Arnoldsche Art Publishers, 2016, verschenen parallel aan de tentoonstelling Vernieuwd Verleden in CODA, Apeldoorn 6 maart-28 augustus 2016.

Foto's

- 1, 4 Evert Nijland en Edwin Dieperink aan het werk in het atelier (foto: Auke Hamers).
- 2 Evert Nijland, armband Drops, uit de serie Cage (2018). Zilver, glas, 8 cm

hoog, collectie CODA (foto: Edo Hartmann).
 3 Evert Nijland, Flowers 1, 2012-13, broche uit de serie Ornament. Hout, glas, staal, 10 cm hoog. Privécollectie (foto: Edo Hartmann).
 4 Evert Nijland en Edwin Dieperink (foto: Auke Hamers).

Profiel

Evert Nijland (1971) woont en werkt in Amsterdam. Hij studeerde zowel aan de Gerrit Rietveld Academie als aan het Sandberg Instituut, waar hij in 1997 zijn master behaalde. Sinds zijn afstuderen werkt hij samen met verschillende gespecialiseerde vakmensen, waarbij de jarenlange samenwerking met glasblazer Edwin Dieperink de belangrijkste is.

